

ОГЛЯД ІНСТРУМЕНТІВ ПІДТРИМКИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ (за період 01–31.12.2022 р.)

Бюджетна політика

Попри складну економічну ситуацію, спричинену повномасштабним воєнним вторгненням РФ в Україну, пошкодження інфраструктури та значну потребу у видатках бюджету, уряд України в грудні 2022 р. продовжував забезпечувати першочергові потреби держави у сфері національної безпеки та оборони, підтримки населення та бізнесу, а також здійснював заходи щодо підготовки до початку нового бюджетного року.

Міністерство фінансів України поінформувало¹ про стан виконання Державного бюджету України у 2022 р. За оперативною інформацією Казначейства, у 2022 р. касові видатки державного бюджету становили 2702,4 млрд грн (зокрема загального фонду – 2410,0 млрд грн, що склали 92,2 % від розпису звітнього періоду). Для порівняння: у 2021 р. касові видатки державного бюджету становили 1490,3 млрд грн.

У грудні 2022 р. касові видатки державного бюджету здійснено в обсязі 408,8 млрд грн (зокрема загального фонду – у сумі 330,5 млрд грн).

При цьому, державний бюджет за 2022 р. було виконано з дефіцитом у сумі 911,1 млрд грн (дефіцит загального фонду державного бюджету склав 909,5 млрд грн при запланованому дефіциті за цей період у сумі 1399,5 млрд грн). У грудні 2022 р. дефіцит державного бюджету становив 99,0 млрд грн (зокрема загального фонду – 101,3 млрд грн).

Уточнено здійснення видатків з державного бюджету в умовах воєнного стану. Постановою Кабінету Міністрів України від 23 грудня 2022 р. № 1420 внесено зміни до Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 09 червня 2021 р. № 590, якою унормовано черговість здійснення бюджетних видатків на придбання природного газу для проходження опалювального сезону 2022–2023 рр.; реалізацію заходів з

¹ Держбюджет-2022: до загального фонду надійшло 1,491 трлн гривень / Міністерство фінансів України. 2023. 03 січ. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/derzhbiudzheta-2022_do_zagalnogo_fondu_nadiishlo_1491_trln_griven-3790

виконання державних (регіональних) програм, надання субсидій та поточних трансфертів підприємствам, установам та організаціям у частині оплати праці з нарахуваннями; забезпечення реабілітації дітей з інвалідністю; облаштування тимчасових пунктів обігріву; утримання окремих медичних закладів дорожньої галузі; виконання деяких видів робіт і заходів у дорожній галузі (зокрема науково-дослідних робіт) тощо.

Розподілено субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію проєктів у рамках Програми з відновлення України. Розподіл здійснено у сумі 100 млн грн між 44 місцевими бюджетами відповідно до Порядку та умов надання такої субвенції.

Здійснено перерозподіл обсягу та розподіл резерву освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам у 2022 р. Такі розподіл та перерозподіл, виконано відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 20 грудня 2022 р. № 1164-р у сумі 123,34 млн грн. Розподіл та перерозподіл субвенції призначено для 92 місцевих бюджетів; зазначені кошти мають забезпечити виплату заробітної плати педагогічним працівникам закладів загальної середньої освіти.

Унормовано питання компенсації різниці в тарифах на теплову енергію, послуги з постачання теплової енергії, води та водовідведення. Постановою Кабінету Міністрів України від 20 грудня 2022 р. № 1403 затверджено Порядок та умови надання в 2022 р. субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на компенсацію різниці в тарифах на теплову енергію, послуги з постачання теплової енергії та постачання гарячої води, послуги з централізованого постачання холодної води та водовідведення (з використанням внутрішньобудинкових систем), послуги з централізованого водопостачання і централізованого водовідведення. У Державному бюджеті України на 2022 р. для цього передбачено 14 млрд грн. Реалізація постанови має врегулювати питання щодо компенсації заборгованості з різниці в тарифах перед теплопостачальними та теплогенеруючими організаціями, підприємствами централізованого водопостачання та водовідведення.

Унормовано деякі питання казначейського обслуговування коштів загальнообов'язкового державного пенсійного страхування та загальнообов'язкового державного соціального страхування. Постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2022 р. № 1465 затверджено Порядок казначейського обслуговування коштів загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності, та Порядок казначейського обслуговування коштів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття.

Серед іншого, встановлено, що в процесі казначейського обслуговування операцій, пов'язаних з використанням коштів Пенсійного фонду та Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття, застосовується система дистанційного обслуговування «Клієнт казначейства – Казначейство», унормовано питання спрямування асигнувань з державного бюджету та коштів Пенсійного фонду на фінансування пенсій, соціальних та інших виплат, житлових субсидій, доставки пенсій тощо.

Продовжено фінансову підтримку за рахунок коштів резервного фонду здійснення заходів щодо стимулювання розвитку бізнесу, соціальної підтримки населення тощо. Зокрема, у грудні 2022 р. ухвалено рішення про виділення коштів на такі витрати:

- *804,53 млн грн Мінекономіки* за бюджетною програмою «Надання грантів для створення або розвитку бізнесу», з яких для надання безповоротної державної допомоги у формі грантів (699,38 млн грн, зокрема на надання мікрогрантів на створення або розвиток власного бізнесу 161,07 млн грн, на надання грантів для створення або розвитку садівництва, ягідництва та виноградарства 104,87 млн грн, для створення або розвитку тепличного господарства 34,9 млн грн, на створення або розвиток переробних підприємств 398,54 млн грн) та для надання безповоротної державної допомоги фізичним особам, суб'єктам господарювання у формі мікрогрантів на створення або розвиток власного бізнесу (105,15 млн грн);

- *608,17 млн грн МВС (для Національної гвардії)* за бюджетною програмою «Забезпечення виконання завдань, функцій та підготовка кадрів Національної гвардії України» для здійснення виплати додаткової винагороди військовослужбовцям (розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 грудня 2022 р. № 1178-р);

- *27,34 млн грн центральним органам виконавчої влади* для покриття витрат за серпень 2022 р. об'єктів державної, комунальної та приватної власності, у приміщеннях (будівлях) яких в умовах воєнного стану на безоплатній основі розміщувалися внутрішньо переміщені особи (розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 грудня 2022 р. № 1175-р);

- *8,33 млн грн Мінветеранів* для надання одноразової грошової допомоги членам сімей осіб, які загинули (померли) під час участі в антитерористичній операції, здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, та особам, які стали особами з інвалідністю внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних під час участі в зазначених операції та заходах (розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2022 р. № 1144-р).

Триває робота щодо підготовки до нового бюджетного року.

- *Органи місцевого самоврядування затверджують місцеві бюджети на 2023 рік.* За інформацією Мінфіну², станом на 30 грудня 2022 р., затверджено 1425 місцевих бюджетів, що становить 89 % від загальної кількості (1597). Зокрема затверджено 24 обласні бюджети та бюджет міста Києва, 104 районних бюджети (ще не затверджено 15) та 1286 бюджетів територіальних громад (не затверджено 152). У повному обсязі затверджено місцеві бюджети Дніпропетровської та Житомирської областей. Відповідно до статті 77 Бюджетного кодексу України місцеві бюджети затверджуються рішенням відповідної місцевої ради до 25 грудня (включно) року, що передує плановому.

- *Здійснено розподіл обсягу освітньої субвенції на 2023 рік.* Постановою Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2022 р. № 1472 «Деякі питання розподілу обсягу освітньої субвенції на 2023 рік» виконано розподіл між місцевими бюджетами освітньої субвенції у сумі 87,5 млрд грн (зокрема резерв коштів затверджено у розмірі 318,45 млн грн). Зазначеною постановою уточнено порядок розрахунку обсягу освітньої субвенції, зокрема щодо спрямування коштів на оплату праці педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти територіальної громади, у яких оголошено простій.

- *Унормовано питання спрямування коштів додаткової дотації з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення повноважень органів місцевого самоврядування, які зазнали негативного впливу у зв'язку з агресією РФ проти України.* Постановою Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2022 р. № 1477 затверджено Порядок та умови надання у 2023 р. додаткової дотації з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення повноважень органів місцевого самоврядування на деокупованих, тимчасово окупованих та інших територіях України, що зазнали негативного впливу у зв'язку з повномасштабною збройною агресією Російської Федерації. Так, Законом України «Про Державний бюджет України на 2023 рік» передбачено кошти для підтримки місцевих органів влади в сумі 24 млрд грн. Ця дотація розподілятиметься між відповідними місцевими бюджетами у два етапи: на першому – між місцевими бюджетами з урахуванням кількості облікованих внутрішньо переміщених осіб (станом на 01 листопада 2022 р.) та фактичних надходжень до місцевих бюджетів податку на доходи фізичних осіб (станом на 01 грудня 2022 р.), на другому – щоквартально між місцевими бюджетами з урахуванням фактичних надходжень до місцевих бюджетів податку на доходи фізичних осіб. Дотація допоможе вирівняти диспропорції у місцевих бюджетах, які виникли у зв'язку з агресією РФ проти України.

² Мінфін: Затверджено 89 % місцевих бюджетів / Міністерство фінансів України. 2022. 30 груд. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/minfin_zatverdzheno_89_mistsevikh_biudzhativ-3785